

**PRAVILNIK**

**O TRENING STANDARDIMA EDUKACIJA**

**ZA PSIHOLOŠKOG SAVETNIKA**

Sekcije za psihoterapiju, savetovanje i koučing psihologiju  
Društva psihologa srbiye

## **Uvod**

Standardi edukacija i uslova za dobijanje certifikata i statusa psihološkog savetnika zasnovani su na akreditacionim standardima EAC-Evropske asocijacije za savetovanje. Ispunjavanje ovih standarda omogućuje savetničkim školama da registruju edukacije za savetnika u našoj sekciji akredituju ih kod Udruženja za psihoterapiju, savetovanje i koučing Srbije - koje je nacionalno udruženje pri evropskom udruženju savetnika. ([www.savetnik.org.rs](http://www.savetnik.org.rs)). Dobijanje nacionalnog certifikata od strane UPSKS omogućava kandidatima za savetnike da automatski dobiju i evropski certifikat psihološkog savetnika.

Ovaj Pravilnik je usklađen sa poglavljem o Etičkoj praksi UPSKS i minimalnim trening standardima za savetnike u Srbiji I Evropi.

## **Trening standardi**

Savetničke škole koje edukuju kandidate za psihološke savetnike u svoje programe ugrađiće sledeće standarde:

### **Zahtevi treninga**

- 450 sati kursnog rada uključujući teoriju i veštine;
- Minimum 50 sati ličnog razvoja u skladu sa pristupom koji se uči na kursu;
- 450 sati supervizirane savetničke prakse.

Ovi zahtevi će pod normalnim okolnostima biti ispunjeni u periodu od 3 do 6 godina. Kandidat koji dobija certifikat za savetnika mora biti **diplomirani psiholog**.

#### Kursni rad

Ovo se odnosi na produbljeno proučavanje i trening za savetovanje, uključujući program rada koji osposobljava studenta da razvije sržne kompetencije opisane u odeljku pod nazivom Trening program. U najboljem slučaju, to će biti ustanovljeni trening program, koji uključuje i rad spoljnog ispitivača, ima proceduru za žalbu i prepoznat je od strane lokalne nacionalne asocijациje za savetovanje. U ovom treningu studenti su ravnopravni bez obzira na svoja prethodno steklena akademska zvanja.

#### Lični razvoj

Svrha ove komponente je da potpomaže:

1. Svest o ličnim temama u radu i kako one mogu uticati na savetnički proces;
2. Neprestani razvoj u:
  - i. Intelektualnom razumevanju i znanju
  - ii. Emocionalnoj zrelosti
  - iii. Prihvatanju sebe i drugih;
3. Doživljaj u ulozi klijenta, gde god je to moguće unutar formalnog profesionalnog savetničkog odnosa;
4. Razvoj globalne perspektive sebe u relaciji prema svetu.

#### Supervizija:

Sledeći modeli supervizije su prihvatljivi u edukaciji:

- i. Jedan na jedan (supervizor - savetnik);
- ii. Grupna supervizija sa savetničkim supervisorom;
- iii. Kombinacija gornjih modela supervizije;
- iv. Međusobna supervizija kolega može biti prihvatljiva za akreditovane savetnike sa pet godina post-akreditacijskog radnog iskustva.

Grupna supervizija je značajna, ali ne može zameniti superviziju jedan-na-jedan. Grupna podrška kolega sa jasnim ciljevima i granicama može popraviti kvalitet savetničke prakse, ali ne može zameniti superviziju.

### **Odnos između savetničke prakse i supervizije (u satima)**

Trening standardi sekcijske zahtevaju da savetnik treba da ima najmanje jedan sat supervizije na svakih 10 sati savetničke prakse.

## **Trening za savetovanje: Program koji se preporučuje**

Programi treninga koje verifikuje sekcija će imati svoju konkretnu metodologiju u skladu sa njihovom filozofskom i teorijskom osnovom. Preporučujemo sledeće linije vodilje pri ustanovljavanju trening programa za savetovanje.

### **Dužina programa**

Program treba da traje od 3 do 6 godina.

### **Teorijska osnova – mora biti izložena.**

Jasno razumevanje osnovnog teorijskog modela savetovanja

- Teorija ličnosti
- Teorija promene i klijentovog napredovanja
- Modeli ljudskog razvoja
- Razumevanje psihološkog poremećaja
- Razumevanje etičkih pitanja profesionalne prakse
- Istorija savetovanja i proučavanje bar još dva druga savetnička pristupa
- Proučavanje kulturnih razlika i osetljivosti za te razlike

### **Savetnički proces**

Program će osposobiti studenta da:

- 6.3.1 Uspostavi savetnički odnos;
- 6.3.2 Radi unutar jasnog teorijskog okvira;
- 6.3.3 Razvije svest o interpersonalnoj dinamici ljudskih odnosa;
- 6.3.4 Razvije sposobnost razumevanja i rada sa verbalnim i neverbalnim znacima komunikacije;
- 6.3.5 Poveća klijentovo razumevanje i refleksiju nad prezentovanim temama;
- 6.3.6 Istražuje svoj neprestani profesionalni razvoj uz pomoć mišljenja i procene drugih;
- 6.3.7 Postane svestan i suoči se sa ličnim temama i profesionalnim ograničenjima.

### **Modeli supervizije**

Sledeći modeli supervizije će biti prihvaćeni tokom prelaznog petogodišnjeg perioda:

- v. Jedan na jedan (supervizor - savetnik);
- vi. Grupna supervizija sa savetničkim supervizorom;
- vii. Kombinacija gornjih modela supervizije;
- viii. Međusobna supervizija kolega može biti prihvatljiva za akreditovane savetnike sa pet godina post-akreditacijskog radnog iskustva.

Grupna supervizija je značajna, ali ne može zameniti superviziju jedan-na-jedan.

Bolje je da poslove i obaveze supervizijskog i menadžerskog rada ne obavlja ista osoba.

Ako se to ne može izbeći, onda zadaci i uloge moraju biti jasno definisani i ugovoreni.

Grupna podrška kolega sa jasnim ciljevima i granicama može popraviti kvalitet savetničke prakse, ali ne može zameniti superviziju.

### **Odnos između savetničke prakse i supervizije (u satima)**

UPSKS zahteva da savetnik treba da ima jedan sat supervizije na svakih 10 sati savetničke prakse.

# KRITERIJUMI ZA PSIHOLOŠKE SAVETNIKE U SRBIJI

## 1. Definicija savetovanja

Savetovanje: je interaktivni proces učenja zasnovan na ugovoru između savetnika i klijenata, koji mogu biti individue, porodice, grupe ili institucije, koji se na jedan celovit način bavi socijalnim, kulturnim, ekonomskim i/ili emocionalnim temama.

Savetovanje se može baviti i rešavati specifične probleme, može pomagati u donošenju odluka, prolaženju kroz krizu, popravljanju međuljudskih odnosa, razvoju ličnosti, razvoju i afirmisanju lične svesnosti i odgovornosti, može se baviti osećanjima, mislima, opažanjima, kao unutrašnjim i spoljnim konfliktima. Opšti cilj je obezbediti klijentima mogućnost da rade na sebi u skladu sa dogovorenim principima, ka potpunijem ostvarivanju svojih životnih kapaciteta kao individua i kao članova svoje zajednice.

## 2. Poglavlje za etičku praksu

### UVOD

Svrha ovog poglavlja je da definiše opšti etički okvir za PSIHOLOŠKE SAVETNIKE. Taj okvir se bazira na nekoliko filozofskih principa koji su kasnije definisani.

#### A. Definicije

A.1 Savetnik: Osoba koja nudi savetničku uslugu klijentima, u skladu sa DEFINISANIM STANDARDIMA

A.2 Klijent: Osoba, par, porodica, grupa ili organizacija koja direktno ili indirektno traži pomoć kroz savetnički odnos.

- A.3 Savetnički odnos: izričito dogovoren i formalano ugovoren profesionalni odnos između savetnika i klijenta.
- A.4 Direktno javljanje: savetnički odnos je inicirao klijent.
- A.5 Indirektno javljanje: savetnički odnos sa klijentom je inicirao neko drugi, npr. poslodavac u ime zaposlenog, sud ili druga ovlašćena institucija. U takvim slučajevima, klijent mora dati svoju saglasnost.
- A.6 Treća strana: Osoba koja nije direktno niti indirektno uključena u savetnički rad, kao što je na primer član porodice, prijatelj, kolega, poslodavac, drugi profesionalac ili sud.

## B. Filozofski principi

- B.1 Sržne vrednosti savetnika se oslanjaju na poštovanje opštih ljudskih prava, individualnih i kulturnih razlika.
- B.2 Ove vrednosti su u osnovi niza stavova i veština kojima se ukazuje posebno poštovanje prema klijentovom integritetu, autoritetu i autonomiji.
- B.3 POŠTOVANJE je bezuslovno prihvatanje klijenta, mada ne nužno i prihvatanje svakog njegovog ponašanja. Savetnici imaju odgovornost da kod sebe razvijaju svest o individualnim i kulturnim razlikama.
- B.4 INTEGRITET poštuje pravo klijenta da održi svoje fizičke i emocionalne granice i pravo da ne bude eksplorisan na bilo koji način.
- B.5 AUTORITET prepoznaje da je odgovornost za stupanje u savetnički odnos na strani klijenta, bez obzira da li je savetovanje pokrenuto direktnim ili indirektnim prijavljivanjem.
- B.6 AUTONOMIJA priznaje slobodu klijenta da izrazi sebe, svoje potrebe i svoja uverenja unutar granica zajedničkog poštovanja prema opštim ljudskim pravima, individualnim i kulturnim razlikama.
- B.7 PRIVATNOST štiti savetnički odnos od posmatranja ili neprikladnog praćenja, mešanja ili upada drugih lica koja nisu obuhvaćena savetničkim ugovorom.
- B.8 DISKRECIJA poštuje lične podatke obelodanjene u savetničkom odnosu poverenja i onemogućava da ti podaci neplanirano dopru do drugih.
- B.9 ODGOVORNOST zahteva da savetnik aktivno obezbeđuje prisutnost navedenih ključnih filozofskih principa tokom usluge koja se pruža klijentu u savetničkom odnosu.
- B.10 KOMPETENCIJA je zahtev da savetnik obezbedi i održava visoke standarde prakse i svog rada. Savetnik bi trebalo da pruža samo one usluge i koristi samo one tehnike za koje je kvalifikovan svojim obrazovanjem, treningom i iskustvom.

## D. Etički okvir

- D.1 Savetnički pristup visoko vrednuje integritet, autoritet i autonomiju klijenta. To se izražava kroz vešt i profesionalni način vođenja savetničkog odnosa.
- D.2 Savetnici su odgovorni za kvalitet svog rada sa klijentima na sledeće načine:
- postupajući po profesionalnim standardima kompetencije
  - držeći se principa diskrecije podataka
  - tako što su otvoreni i izričiti tokom savetničkog procesa sa klijentima
  - angažuju se samo u onim aktivnostima u kojima su stručni i u kojima su sposobni da budu nezavisni i objektivni
  - ostaju unutar granica savetnikove uloge
  - vode računa da dobiju adekvatnu superviziju svog savetničkog rada
  - nastavljaju svoj lični i profesionalni razvoj kao savetnika
  - uspostavljaju, održavaju i prate jasan savetnički ugovor
- D.3 Informacije obelodanjene tokom savetovanja obično ostaju poverljive samo u okviru tog profesionalnog odnosa, osim ako se drugačije ne precizira.
- D.4 Poverljivost (diskrecija) je važan etički zahtev i bez visokih nivoa poverljivosti savetovanje može biti ugroženo klijentovim gubitkom poverenja i osećaja sigurnosti. Međutim, poverljivost podataka nije absolutna jer savetnici treba da uzmu u obzir zakon i ograničenja društva i svojih profesionalnih uloga. Svaka vrsta ograničenja poverljivosti podataka mora biti **izričita** i jasna tokom procesa ugovaranja savetovanja. Svaki sledeći sukob sa principom poverljivosti podataka mora se raspravljati jasno i otvorenno sa klijentom u trenutku obelodanjivanja na način koji poštuje pravo klijenta na privatnost i bezbednost. U okolnostima gde je možda neophodno prekršiti princip poverljivosti, savetnik bi trebalo da dobije obrazložen pisani pristanak klijenta.
- D.5 Savetnik treba da bude otvoren prema sebi i svojim klijentima u vezi izvodljivosti zajedničkog rada u jednom profesionalnom odnosu.
- D.6 Profesionalni odnos se definiše **izričitim** i zajedničkim ugovorom, a završava se prekidom ugovora. Međutim, određene profesionalne odgovornosti se nastavljaju i po isteku ugovora. Tu spadaju, između ostalog:
- Održavanje dogovorene poverljivosti dobijenih podataka
  - Izbegavanje bilo kakve eksploracije prethodnog odnosa
  - Razmatranje bilo kakvih kasnijih kontrola i dodatnih sastanaka

- D.7 Savetnicima moraju biti jasne njihove odgovornosti - uključujući i one gore pomenute - koje su važne za održavanje profesionalnog odnosa, a koje mogu biti u sukobu sa interesima klijenta. Bilo kakva odgovornost neke treće strane mora biti izričita u fazi pre-savetničkog ugovora ili čim postane faktor u procesu savetovanja. Na primer, odnos može biti rezultat zatraženog savetovanja na osnovu indirektne prijave. U tom slučaju savetnik mora biti izričit prema obema stranama u vezi odgovornosti i obaveza koje on ima kako prema direktnom klijentu, tako i prema strani koja je tražila savetničku pomoć, npr. Poslodavac traži savetovanje za svog zaposlenog zbog pojave sindroma preopterećenja poslom (burnout syndrome).

## **E. Istraživanje**

Istraživanje u oblasti savetovanja bi trebalo da obavljaju kompetentni istraživači, upoznati sa vrednostima savetovanja. To zahteva puno uvažavanje etičkih pitanja i vođenje računa o dostojanstvu i dobrobiti učesnika. Istraživači imaju odgovornost da se ponašaju na način koji je u što je moguće većem skladu sa sržnim vrednostima savetovanja. Istraživanje koje ne poštuje ove vrednosti je neetičko i ne bi ga trebalo obavljati. Osnovni etički imperativ eksperimentalnog istraživanja je puni obrazloženi pristanak svih učesnika u istraživanju.

## **F. Sukobi između etičkih principa**

- F.1 Složenost etičkih pitanja, principa i klauzula može ponekad dovesti i do problema u specifičnom slučaju i okolnostima. Ponekad se odredbe Poglavlja o etičkoj praksi mogu sukobiti sa očekivanjima, na primer, zakona i njenih predstavnika. Zbog same svoje prirode, razrešenje etičkih dilema može biti veoma teško.
- F.2 U slučajevima kada se savetnici suočavaju sa sukobom između etičkih principa, trebalo bi težiti onome što je u najboljem interesu za klijenta, odnosno ono što mu najmanje šteti.
- F.3 Članovi sekcije moraju prihvati Poglavlje o etičkoj praksi i ne smeju raditi po nižim etičkim standardima od onih koji su definisani u Poglavlju.

## **Kompetencije za akreditovanog savetnika u Srbiji**

Akreditovani savetnik u Srbiji mora pokazati sposobnost da:

- 4.1 Neprestano razvija svest o multikulturalnosti klijenata;
- 4.2.1 Prepoznaje kulturne razlike između savetnika i klijenta na kulturnom planu i da se prema njima odnosi bez vrednosnog prosuđivanja;
- 4.3 Prilagođava svoj stil komunikacije klijentovom;
- 4.4 Postavlja, održava i preispituje prikladne granice uloga tokom različitih faza savetodavnog procesa;
- 4.5 Uspostavi radni ugovor ili jasan zajednički radni dogovor u skladu sa ciljevima savetničkog rada;
- 4.6 Razvija svest o kontekstu u kome klijent i savetnik funkcionišu u cilju stvaranja najboljih mogućih uslova i da razvija svest o tome kako savetovanje utiče na taj kontekst;
- 4.7 Da se bavi klijentovim temama na način koji doprinosi savetničkom procesu;
- 4.8 Redefiniše ciljeve savetovanja sa ciljem da ga učini delotvornijim;
- 4.9 Potpomaže kretanje klijenta ka ličnim uvidima, razvoju i promeni;
- 4.10 Potpomaže prenos naučenog u savetničkom odnosu na klijentov svakodnevni život;
- 4.11 Preispituje savetnički proces u terminima klijentovog iskustva;
- 4.12 Privede savetovanje kraju, na način koji uzima u obzir kako klijentov, tako i savetnikov doživljaj;
- 4.13 Radi dosledno unutar jasne teorijske orijentacije;
- 4.14 Prepoznaje lična ograničenja i granice odnosa, kako lične tako i profesionalne;
- 4.15 Prepoznaje klijentove teme koje zahtevaju kvalifikacije drugog stručnjaka i uputi ga njemu/ njoj;
- 4.16 Da bude stalno svestan moralnih pitanja i prikladnog pristupa moralnim dilemama;
- 4.17 Evaluira savetnički proces u terminima svog razvoja i učenja tokom tog procesa;
- 4.18 Prepoznaje potrebu za neprestanom supervizijom i ponaša se u skladu sa tim.